Schwebel Bronia

Kategorie: Biografie

Urodziła się w Złoczewie w 1915 r. Gdy miała kilka miesięcy, rodzina przeprowadziła się do Wiednia, gdzie urodziła się jej młodsza siostra Paula (1923–1986). Po aneksji Wiednia do Rzeszy w 1938 r. Schwebelowie zdecydowali się emigrować do Stanów Zjednoczonych. W styczniu 1939 r. przyjechali do Łodzi, gdzie mieli czekać na dokumenty wizowe. Zamieszkali przy ul. Sienkiewicza 67. Według relacji Broni wizy dotarły już po wybuchu wojny i wyjazd stał się niemożliwy.

Wraz z ojcem Abramem (1885–1944), matką Emilią (1892–1977) i Paulą zostali uwięzieni w getcie. Osiedlili się początkowo przy ul. Drewnowskiej 38, następnie Drewnowskiej 18. Jesienią 1941 r. do getta deportowano z Wiednia szwagierkę matki Matildę Kawalek, która zamieszkała razem z nimi.

We wrześniu 1940 r. Bronia rozpoczęła pracę w Banku Przełożonego Starszeństwa Żydów. Od sierpnia 1942 r. pracowała jako maszynistka-korespondentka w Sekretariacie Prezydialnym. Alicja Puterman (z domu Profesorska) wspominała w powojennej relacji, że Bronia wraz z Mary Schiflinger były odpowiedzialne m.in. za przekazywanie do Zarządu Getta (vide) dewiz ujawnionych przy rewizjach dokonywanych przez Sonderabteilung (vide).

Jej siostra Paula pracowała w Wydziale Bielizny i Ubrań (vide). Zachowały się liczne zdjęcia Pauli jako modelki prezentującej suknie szyte w resorcie.

Pracując w sekretariacie Rumkowskiego, Bronia przygotowywała niemieckie tłumaczenia „Geto- -Cajtung” (vide). Wspominała o pracy nad tłumaczeniem razem z redaktorem gazety Szmulem Rozensztajnem (vide), utrudnioną przez to, że Szmul nie znał niemieckiego, a ona słabo władała jidysz.

18 września 1943 r. Bronia poślubiła Ericha Straussa z Wiednia. Jednocześnie ślub brała jej najbliższa koleżanka z pracy Mary

Schiflinger. Zachowały się zdjęcia ze ślubu i przyjęcia weselnego obu par. Po ślubie Bronia zamieszkała z mężem przy ul. Zgierskiej 3.

W czasie likwidacji getta w sierpniu 1944 r. cała rodzina została deportowana przez Auschwitz do Stutthofu w transporcie Wydziału Metalowego (vide). W Stutthofie zmarł Abram Schwebel i mąż Broni Erich. Obie siostry z matką zostały wyzwolone 8 maja 1945 r. w Terezinie. Po wojnie zamieszkały w Pradze. W 1948 r. Bronia wyszła za mąż za Kurta Sonnescheina. Małżonkowie w 1949 r. wyjechali do Izraela, a następnie do Vancouver. Zmarła 26 stycznia 2011 r.

Ewa Wiatr

Źródła

O. Rosenfeld, Oblicze getta we wrześniu 1943 r. [w:] Kronika, t. 5, s. 68; AŻIH 301/4006, s. 3.

Victory over Nazism. The journey of a Holocaust Survivor, writings by and about Bronia Sonnerschein, complied

and edited by Dan Sonnenschein, Vancouver 2013.

Tagi

administracja żydowska

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 05-09-2025